

ПО ВЪПРОСА ЗА ПРИНЦИПИТЕ НА ИНТЕГРИРАНАТА ОТЧЕТНОСТ

ON THE PRINCIPLES OF INTEGRATED REPORTING

Росен Колев

Rosen Kolev

Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“
„St. Cyril and St. Methodius“ University of Veliko Tarnovo

Abstract: The global financial and economic crisis in 2008 gave rise to new demands on the annual financial reporting of economic entities. Therefore, integrated reporting appears as an alternative, the advantage of which is more accessible information about the financial status of business organizations.

Keywords: integrated reporting; accounting; principles; financial reporting.

JEL: M41

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата научна разработка поставя като **обект** значението на принципите на интегрираната отчетност за икономическите субекти. За **предмет** се обособява възможностите за създаване на информационни потоци от интегрираната отчетност при спазването на принципите й. **Основната цел** е представяне на същността и значението на интегрираната отчетност и основните принципи чрез, който предоставя по-достъпна и значима информация на мениджмънта на предприятията.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Преди представянето и характеризирането на принципите е редно да се представи идеята и значението на интегрираната отчетност. Комитетът по интегрирана отчетност определя: „интегрираната отчетност представя информация за стратегията, управлението, резултатите и перспективите на предприятието по начин, който отразява търговския, социалния и екологичния контекст, в който то работи. Интегрираната отчетност предоставя ясно и кратко, как организацията демонстрира ръководство и как създава стойност сега и в бъдеще“ ((IRC), 2015). Според Фаня Филипова: „Интегрираното отчитане е нов подход към корпоративната отчетност, чрез който се представя връзката между организационната стратегия, управление и финансовото измерение на дейността, от една страна, и социалния, екологичния и икономическия контекст, в който функционира предприятието, от друга“ (Fanya Filipova, Anita Atanassova, Venelin Georgiev, Svetlozar Stefanov, Ilian Hristov, Kalin Kalev, Mincho Minev, Stanislava Todorova, 2017). Интегрираната отчетност се представя и като парадигма: „Същността на тази парадигма се изразява в обхващане на въздействието не само на явления и процеси, измерими чрез паричния еквивалент, но предимно

на събития с непряк финансов ефект, които обаче са определящи за бъдещото развитие и стабилитет на предприятията“ (Vechev, V., Ivanova-Kuzmanova, G., Krumova, D., Dimitrov, R., Shishmanov, St., 2021). От представените становища може да се обобщи, че интегрираната отчетност се появява поради нуждата от по-достъпна и по-разбираема информация, което да обезпечава вземането на управленски решения на всички йерархични нива. Разширяване на информационните потоци, които да обхващат дейността на икономическия субект във всички аспекти както икономическите, така и екологични, социални и т.н. Това развитие на счетоводството показва, че системата на отчетността е гъвкава и изискванията на новата икономическа реалност налагат промяна на конвенционалната отчетност. Опитът за обхващане на все повече аспекти в информационните потоци е условие за по-конкурентноспособна среда и по-добро икономическо развитие.

Част от предимствата на интегрираната отчетност предоставя възможността да се представи информация за всички капитали в едно предприятие. Според Бойчинка Йонкова: „За да се осигури устойчиво развитие, трябва да се поддържат шестте вида капитал, които представляват едновременно благосъстоянието на човека и стабилността на екосистемите. Същевременно природният капитал може да се поддържа, ако производственият капитал осигурява по-голяма стойност, отколкото е изчерпването на природния капитал“ (Jonkova, 2012). Това както отличава този вид отчетност от финансовата, така създава допълнителни възможности за оценка и анализи на дейността на конкретни предприятия. „Затова интегрираният отчет е предназначен за всички лица, които се интересуват от способността на предприятието да създава стойност във времето, включително служители, клиенти, доставчици, бизнес партньори, местни общности, законодатели, регулатори и политици“ (Veisel, 2018). Като всичко това спомага да „показва онази нефинансова информация, която съпътства, обяснява, анализира и ситуира в пространството (околната среда на компанията) и времето (времевия фокус, който е над един отчетен период) информацията от финансовия отчет“ (Krasteva-Hristova, 2020). От представените становища интегрираната отчетност се прилага за една по-достъпна и разбираема вторична информация, която е в основата на вземането на управленски решения.

Отчетността винаги е създавала информацията за управлението на предприятията на всички йерархични нива и „в последните години вече не стои въпросът дали компаниите трябва да разкриват информация относно рисковете и възможностите за съществена устойчивост. Става въпрос за това как те могат да подобрят ефективността на оповестяванията, които вече правят“ (Chersan, 2017). Поради тази причина интегрираната отчетност спазва свой принципи, които е необходимо да се разглеждат по отделно, но прилагането им трябва да е заедно, както при конвенционалната отчетност (финансовата отчетност).

Идеята за интегрирана отчетност се реализира чрез: „следните принципи са в основата на подготовка и представяне на интегриран отчет, информиращ за съдържанието на отчета и как се представя информацията:

1. Стратегически фокус и бъдеща ориентация
2. Свързаност на информацията
3. Взаимоотношения със заинтересованите страни
4. Материалност
5. Сбитост
6. Надеждност и пълнота
7. Последователност и съпоставимост“ (Council, 2020, p. 16).

Така представените принципи имат за цел подготвянето и представянето на интегриран отчет, като е необходимо спазването на всеки един от тях.

При първия принцип **стратегически фокус и бъдеща ориентация** е характерно да се представя ориентацията на икономическия субект в стратегията за развитие и как тя се отнася до способността за вземане на решения в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план. Там може да се помести икономическите рискове, възможности и зависимости, произтичащи от текущото и бъдещото състояние на пазарна позиция и бизнес на модел, които ще се следва. Допълнително към това е характерно да се посмества мнението на управленския екип относно бъдещо ориен-

тираните проекти и какви резултати са постигнати при реализирането на подобни начинания в миналото. По този начин се обособяват стратегически насоки, които организацията ще следва.

Вторият принцип на интегрираната отчетност **свързаност на информацията** се отнася до зависимостта на факторите, които влияят върху последователността на информационния поток в интегрираният отчет. За да е налице последователност на информацията е необходимо подход свързан с интегрираната отчетност в дейностите на икономическата организация. Свързаност на информацията се осъществява чрез определени форми като: съставните елементи на отчета, информация за настоящето, миналото и бъдещето, информация за периода на отчитане, информация за капитала, финансова информация и нефинансова информация, количествена и качествена информация, информация към мениджмънта, информация от съветите и за външни потребители и др.

Свързаността на информацията, като принцип при съставянето на интегрирания отчет е свързана с неговата ползност, когато е добре структурирана, представена и написана на достъпен и разбираем език.

Следващият принцип е **взаимоотношения със заинтересованите страни** като той се ръководи от важността на взаимоотношения с ключовите заинтересовани страни, защото интегрираният отчет трябва да задоволява информационните нужди и потребности на всички заинтересовани страни. За тях се предоставя полезна и надеждна информация за въпроси, които включват икономически, социални и екологични проблеми, които влияят върху дейността на икономическия субект.

Интегрираният отчет има за цел да подобри прозрачността и отчетност, които са от значение при изграждането доверие и устойчиви бизнес контакти със заинтересованите страни. Отчетността е пряко свързана с концепция за стопанисване на имуществото и капиталите. Чрез интегрираните отчети всички заинтересовани страни като собствениците на капитала могат да следят изпълнението на задълженията на мениджърския екип. При липса на законова задълженост за управление, стопанската организация може да се ръководи от очаквания на заинтересованите страни.

При принципа на **същественост** основно е заложено описването в интегрирания доклад способността на организацията да преобразува стойност от краткосрочен до дългосрочен план. При него се наблюдава процес, който обхваща: „Идентифициране на съответните въпроси въз основа на техните способност да повлияе на създаването на стойност, оценка на важността на съответните въпроси по отношение на техния известен или потенциален ефект върху създаване на стойност, приоритизиране на въпросите въз основа на техния стойностен произход, определяне на информацията за разкриване материални въпроси“ (Reporting, 2015).

Този процес обхваща показването както на положителни, така и на отрицателни въпроси, които трябва да представят рискове и същевременно възможности за правилното управление на капиталите, притежавани от предприятието или привлечени под една или друга форма. Съответните въпроси, които трябва да намерят място в интегрирания доклад имат ефект върху способността на организацията или иначе казано как се създава стойност. Това се определя чрез разглеждане техния ефект върху стратегията на организацията, управление, изпълнение или перспективи. Не на последно място е необходимо да се посочи, че съществеността изисква разглеждането на такива въпроси, които пряко могат да оказват влияние при вземането на информирани решения за дейността на предприятието. Такива несъмнено са свързаните с определянето на създадената стойност от икономическия субект.

Значим е следващият принцип, защото се определя като ключ към по-голяма разбираемост на финансовите отчети в предприятията, а именно **Сбитост**. Същевременно този принцип създава и редица предизвикателства пред съставителите на интегрираните доклади, защото е необходимо информацията да се представи кратко и ясно, но достатъчно конкретно без пропускане на събития и явления. Интегрираният доклад е нужно да бъде кратък; достатъчно ясен, за да се разбере стратегията за управление на икономическия субект по-малко подходяща информация; прилагане на лаконичност чрез логическа структура и съществени статии, но и линк към по-подробна ин-

формация свързана с финансовите въпроси, вътрешни и външни контрагенти; да не се представя в предварително определени образци. Чрез тези характеристики се постига сбитост и яснота на представената информация.

Задължително при съставянето на доклади за дейността на организацията, независимо при конвенционалното счетоводство или при интегрираната отчетност, се прилага и принципа на **надеждност и пълнота**. Надеждността при интегрираната отчетност се характеризира като липса на съществени грешки при самото съставяне на интегрирания доклад, но се акцентира и върху подобряване на механизмите за вътрешен контрол и независими външен одит. За пълнотата е характерно представянето на цялата информация за материалните и нематериалните активи и същевременно поетите пасиви, с цел да се обобщят потенциалните ресурси и задълженията, които има организацията. Необходимо е да се прецизира и степента на разкриване на отчетна информация поради конфиденциалността на определи процеси в предприятията. Този принцип спомага за изграждането на цялостен образ на дейността на икономическия субект, защото характеризира постигнатото и потенциала за реализиране на бъдещи финансови резултати.

Като последен принцип е представен **последователност и съпоставимост**. Съществено за всички финансови отчети е последователността на представената информация за финансовото състояние на предприятията. Съпоставката с принципите на счетоводството в чл. 26, ал.1 показва, че при последователността не се наблюдава съществена разлика с принципите на интегрираната отчетност. Цели се представяне на данните последователно за отчетните периоди за постигане на сравнимост на показателите. Съпоставимостта несъмнено е важно от гледище на възможността да се анализират данни и да се сравняват с данни на предприятията от същия сектор и всички останали. Интегрираните доклади предоставят възможност да се представят и друг тип данни като съотношения, референтни и подобни за характеризиране на определена информация. Това предоставя възможност да постигането на по-пълна и надеждна информация.

При направената характеристика на принципите на интегрираната отчетност се наблюдава възможността за постигане на по-голяма информационна обезпеченост чрез познати (на конвенционалното счетоводство) и специфични похвати. Седемте принципа несъмнено са обособени с цел преминаване към един нов етап в отчетността, създаване на информация, която спомага за обезпечени управленски решения. Те трябва да осигурят устойчивост на отчетността и насоки за прилагането на този вид отчетност. В научната литература се среща и следните мнения, че „след като една компания е поставила устойчивостта в центъра на своя бизнес модел и подход към създаване на стойност, то логичното следствие е тази максима да намери своята реализация чрез изготвянето на интегриран отчет, съчетаващ в себе си анализ на финансови и нефинансови показатели от дейността ѝ“ (Atanasov., A., Marinova, R., 2014). Именно подобни становища показват значението на интегрираната отчетност и представянето ѝ като път към устойчивост на конкретен бизнес модел. Поради тази причина отчетността като цяло формира пътя и решенията за икономическите решения както в места, национален, така и в глобален план.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Интегрираната отчетност и нейните принципи са основополагащи за изграждането на алтернативен подход за представяне на финансовите отчети и информация за дадена организация. Това би спомогнало за бързо, надеждно и целево вземане на управленски решения както в икономическия субект, така и извън него. Седемте принципа не се различават значително от тези на конвенционалната отчетност, но същевременно показват и определени различия, които изглаждат образа на интегрираната отчетност. Приложимостта им в процеса по представянето на информацията е от основно значение, като това спомага и за устойчивостта на предприятията в различните сектори на икономиката.

REFERENCES:

- (IIRC), T. I. I. R. C., 2015. *TOWARDS INTEGRATED REPORTING, What is Integrated Reporting?*. [Онлайн] [Отваряно на 06 January 2023].
- Atanasov., A., Marinova, R. , 2014. Non-financial information in financial statements as an element of corporate social responsibility and a prerequisite for sustainable development.. *Governance and sustainable development*, Том 48, pp. p. 60-65.
- Chersan, I.-C., 2017. Integrated reporting in Europe - from voluntary to mandatory?. *Journal of Public Administration, Finance and Law*, Issue 3, p. 19.
- Fanya Filipova, Anita Atanassova, Venelin Georgiev, Svetlozar Stefanov, Ilian Hristov, Kalin Kaley, Mincho Minev, Stanislava Todorova, 2017. *PROBLEMS AND CHALLENGES IN ACCOUNTING IN CONNECTION WITH THE CONCEPT OF INTEGRATED REPORTING*. Book 1 ред. Varna: Publishing house "Knowledge and business".
- Jonkova, B., 2012. *Integrated reporting - responsibility and accountability*. First ред. Sofiya: Publishing house - UNSS.
- Krasteva-Hristova, R., 2020. *GUIDELINES FOR APPLYING THE PRINCIPLES OF INTEGRATED REPORTING*. Svishtov, Academic Publishing House "Tsenov" – Svishtov.
- Reporting, I. i., 2015. *International IR Framework*. [Онлайн] Available at: <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> [Отваряно на 18 January 2023].
- Vechev, V., Ivanova-Kuzmanova, G., Krumova, D., Dimitrov, R., Shishmanov, St., 2021. INTEGRATED REPORTING IN THE MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN BULGARIA. "Scientific Research" *Almanac's*, Том 29, p. 309.
- Veisel, A., 2018. Fundamental concepts and content of integrated reports. *Journal of IDES*, XXII(1), pp. p. 1-14.

За контакти:

Росен Колев, Асистент, доктор
Служебен адрес: В. Търново, ул. „Арх. Георги Козарев“ 1, корпус 4
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Стопански факултет
Катедра „Финанси и счетоводство“
Ел. поща: r.kolev@ts.uni-vt.bg
